

Didàctica General

Grup I

Curs 2011-2012

Horari de Tutoria (Despatx P2.20): Dimecres de 11:00 a 14:00 h.

Professora: Dolo Molina

m.dolores.molina@uv.es

Itinerari per orientar-nos en la recerca del sentit de l'educació

Conjunt de problemàtiques que ens obrin a un pensament sistemàtic, fonamentat i crític sobre els processos d'ensenyança i aprenentatge

"No tener maestro es no tener a quién preguntar, y más hondamente todavía, no tener ante quién preguntarse. Sin preguntas y sin maestro estamos perdidos, porque preguntar es la expresión misma de la libertad".
(María Zambrano)

"No creo que se pueda mejorar algo en el mundo externo sin haber hecho antes nuestra parte dentro de nosotros mismos"
(Etty Hillesum)

1.L'educació, l'escola i el coneixement

"El curso acaba de empezar. Los niños juegan en el patio de un colegio y sus gritos forman un manantial muy claro que cruza el silencio del valle y se pierde en la playa vacía. Nada hay tan cercano y que a uno le lleve tan lejos. El sonido no ha cambiado". (Vicent, Manuel, 2002:226)

"Lo único malo de que lleguen las vacaciones es que con la vacaciones llegan las notas". (Lindo, Elvira, 2002:261)

L'escola i l'aula són espais amb els que esteu familiaritzats; espais on heu passat molta part de la vostra vida. Això vol dir que sabeu coses sobre l'escola, sobre la vida de (i a) l'aula. Coneixeu les rutines escolars; teniu idees dels materials que podem trobar a una aula; del que són els deures escolars, les assignatures o les festes de final de curs. Sabeu dels professionals que la componen i de algunes de les funcions i rols que tenen. Teniu imatges sobre l'organització dels espais i la distribució dels temps... Quan arribeu ací, a la universitat, a formar-vos per a ser mestres, porteu a la motxila experiències escolars i educatives a partir dels quals podeu formular alguna idea sobre el què i el per a què educar. També alguna idea sobre aquelles experiències d'aprenentatge que voldrieu re-crear com a mestres i algunes altres del que us agradaria fugir. Tots eixos fragments de sabers al voltant l'escola i l'educació que heu anat adquirint o creant a partir de la vostra experiència (i de la d'altres), cal que la portem a l'aula per a interrogar-la, per a contrastar-la, per a pensar-la, per a relacionar-la i connectar-la, i per a obrir el diàleg amb el coneixement elaborat que diferents autors i autores posen al nostre abast per poder comprendre la complexitat d'una realitat que és viva, i per tant conflictiva.

Podriem començar per:

- a) Pensar l'educació i els valors educatius de la societat actual
- b) Pensar l'escola i les funcions socials de l'escola
- c) Aproximar-se als conceptes d'escola pública i escola inclusiva

2. El currículum: organitzar la cultura per ensenyar i aprendre de (i amb) ella

"La persona que ensenya sap molt bé que la cultura viva és l'atenció al lligam entre ella mateixa i les transformacions del nostre temps històric. Ho sabem, però ens consta molt quedar-nos amb la simplicitat d'aquesta relació a la qual s'ha de preguntar continuament, obrint les disciplines que hi ha dins seu". (Zamboni, Chiara, 2004:99)

"La sobrecarga de contenidos y objetivos educativos no produce de forma directa más aprendizajes. A menudo la cantidad precede a la superficialidad y en educación lo que cuenta son los aprendizajes que pueden ser llevados a cabo con profundidad. Los aprendizajes bien conseguidos son los que perduran, algo que es difícil lograr cuando nos planteamos demasiados objetivos o cuando éstos deben ser realizados de forma acelerada". (Domènech, Joan, 2009:90)

L'educació, ens diu Hannah Arendt, és el terreny en el que assumim la responsabilitat d'establir la continuïtat del món conservant-lo a través de la protecció de la novetat que introdueixen el nousvinguts. L'educació que vol aprofundir en la comprensió dels fenòmens, del món i d'u mateix,

que va més enllà d'una simple transmissió, és dilatada en el temps; doncs no es tracta d'acumular i repetir un nombre concret d'informacions més o menys estructurades en un llibre de text o en un manual. Quan parlem d'organitzar la cultura per ensenyar i aprendre d'ella, iniciem la recerca de procurar obrir aprenentatges amplis, profunds, perdurables i amb sentit.

Sabem, que les situacions pedagògiques exemplifiquen que alguna cosa se està transmetent d'una persona major a altra més jove. D'una persona més experimentada a altra menys experimentada. Encara que se produeix la complexitat d'influències en aquesta relació, perquè la influència de l'adult i el jove és mútua; en la situació pedagògica, té especial interès la influència que va de l'adult al jove. Aquesta influència, que en aquest mòdul es concreta en la responsabilitat que en tant que mestra/e tenim amb el saber, té la qualitat o no de despertar les possibilitats de ser o d'arribar a ser. La qüestió és com establir una relació estreta amb les fonts de influència, es a dir, la cultura i la tradició. Ni sols podem rebel·lar-nos i destruir el legat; ni podem reproduir-lo d'una manera acrítica. Max van Manen ens recorda que el mestre o la mestra ha de ser capaç d'actuar com a mediador de la influència de la cultura i la tradició sobre la vida dels infants i els joves.

Quan parlem d'organitzar la cultura per ensenyar i aprendre d'ella volem enfrontar dos dels grans problemes i debilitats que travessen el coneixement escolar: l'acumulació de continguts i la fragmentació del coneixement.

Per donar contingut desenvoluparem:

- a) La diferència i la relació entre coneixement i saber
- b) La necessitat d'un saber per a la vida
- c) L'aposta per una pedagogia de subjectes visibles
- d) El currículum i els nivells de concreció curricular
- e) La integració curricular: propostes i experiències
- f) Els materials curriculars

Podem fer-nos algunes preguntes per iniciar la reflexió:

¿pot reduir l'escola la seva funció educativa sols a la transmissió del coneixement i al desenvolupament de aspectes cognitius de la personalitat? ¿on resideix el fracàs escolar? ¿per què és tan fràgil l'aprenentatge acadèmic? ¿ensenyar o educar? ¿hi ha educació sense ensenyament o ensenyament sense educació? ¿quina selecció fem dels coneixements que volem transmetre? ¿quina pràctica seguim per a la seva transmissió? ¿en quina mesura es relaciona ciència i experiència? ¿quin paper juguen els materials curriculars?

3. La vida en les aules: ensenyar i aprendre en relació

"La solitud y el tacto pedagógicos son las habilidades conscientes que permiten a un profesor actuar de manera improvisada en las situaciones educativas, que siempre están cambiando. Las situaciones educativas son siempre variables porque los estudiantes no son nunca los mismos, el profesor no es nunca el mismo, el ambiente no es siempre el mismo, el tiempo no es siempre el mismo. En otras palabras, el profesor está siempre sometido al reto de dar una forma positiva a situaciones imprevistas. Es esta capacidad de ver las posibilidades pedagógicas en los incidentes ordinarios, y convertir aparentemente los incidentes sin importancia en significación pedagógica, lo que promete el tacto en la enseñanza. En realidad, la esperanza de todo profesor debería ser que el tacto no deje al alumno intacto en lo fundamental de su ser".
(van Manen, Max, 1998:193)

"La relación implica intercambios, que puede ser de información o de cosas materiales, pero también de gestos, sentimientos, miradas, afectos. Para que estos intercambios sean posibles es necesaria una disposición a escuchar y atender lo que otras y otros tienen que decir y aportar, así como cierta capacidad para expresar lo que cada cual quiere, es, piensa y siente. Si esto no se da, la relación se hace artificial, deja de existir o se convierte en una jerarquía en la cual alguien se adueña de la palabra para ejercer el poder a costa del silencio o la sumisión de otras y otros".
(Morales, Graciela y Jaramillo, Concepción, 2002:10)

L'acte d'educar és un acte que sols es produeix si hi ha una conjunció entre el desig d'ensenyar i el desig d'aprendre. I això implica alhora, que s'exerceix i es reconeix l'autoritat. L'aula és un espai de vida i de relacions. Maria Zambrano (2007) ens diu que l'aula és el símbol d'iniciació a la vida. En la freqüentació i el trànsit que l'alumnat fa per elles, apren coses essencials que van a formar part en el seu devenir com a subjecte; en la possibilitat que es té d'arribar a ser. L'aula està travessada de silenci, de soroll, de rialles, de fàstic. L'aula és un exemple de rutina o és un exemple on les seves rutines ens possibilita la creació i el creixement. L'aula és un espai on ens podem fer presents amb confiança i seguretat o és un espai on cada vegada més s'apaga la veu i la mirada. És un espai de complicitats, de conflictes. D'escolta. De preguntes. De recerca. D'obligacions. De descobriments.

Algunes autores como Milagros Montoya (2007), afirmen que tot i a pesar d'alguns des-encontres que es produeixen, l'escola i l'aula no és un lloc de violència tal i com solen ficar ací l'èmfasi els mitjans de comunicació. Més bé, l'aula i l'escola en general, és un espai privilegiat de relació i d'intercanvi inter-generacional i quasi podríem dir que és l'únic espai on podem pensar, fer-se preguntes i dialogar, dintre d'una societat que selecciona les maneres violentes per fer i construir el món contemporani.

I allò que també sabem, es que per assentar i consolidar aprenentatges necessitem temps i espai que no ens pressionen i ens acceleren. L'educació no és una activitat acadèmica constant. Haurem de trobar altres activitats i temps educatius que tal vegada de forma directa no suposen cap aprenentatge però que de forma indirecta tenen una gran repercussió en l'aprenentatge dels alumnes.

Per donar contingut a aquest mòdul parlarem:

- a) De la cura de l'entorn. L'aula com un espai d'habitatge
- b) De la relació educativa i el desig d'aprendre
- c) Del conflicte i les pràctiques de convivència
- d) De la atenció singular i el reconeixement de la diversitat
- e) De l'avaluació educativa

Podem fer-nos algunes preguntes per iniciar la reflexió:

Com afavorir el desig aprendre? Condiciona l'horari la possibilitat de donar sentit a diferents moments que es viuen a l'aula: moments per a riure's, per a parlar, per a treballar, per a escoltar...? És important pensar activitats d'aprenentatge que impliquen diferents dinàmiques de treball: individual, en grup, per parelles...? que impliquen utilitzar diferents fonts d'informació? Què impliquen diferents formes d'expressió? Una proposta de treball clara i consensuada ajuda a donar resposta als diferents ritmes d'aprenentatge? Afavoreix la cooperació i el treball en equip l'atenció a la diversitat? Com fixem les normes? L'aprenentatge implica únicament esforç, obligació, disciplina, control? És el silenci educatiu?

4. Ser mestra, ser mestre: la recerca i la renovació pedagògica

"¿En qué trabajo? Me ocupo de estar cerca del comienzo; este es mi oficio. (...) Soy maestra de primaria. Desde hace años estoy cerca de niñas y niños que comienzan: a ir a la escuela, a escribir, a leer, a razonar en común, a orientarse en las dinámicas sociales, a experimentar muchas emociones... Son niñas y niños que, por su edad, están también cerca del comienzo de su vida y están muy cerca de la que les ha dado la vida: están muy contagiados por el conocimiento que se genera con el afecto, el vínculo, la necesidad de estar en contacto con el cuerpo de su madre, con los objetos, con la naturaleza (...) Como maestra, soy la acompañante de esas niñas y esos niños en un mundo en el que se juegan cosas elementales, pero que pertenecen al orden de los fundamentos: cosas a cuyo alrededor todo se ordena y cobra sentido, se organiza, progresa. Cosas pequeñas pequeñas. Cosas, sin embargo, que si no existieran, si no existiera la posibilidad de atravesarlas, resultaría que no se pueden dar en absoluto por descontadas".

(Mecenero, Cristina, 2003)

"La didáctica requiere el trabajo de pensamiento como una práctica filosófica (...) Esta práctica filosófica sólo se puede hacer en relación con lo que vivimos y hacemos en la práctica educativa, con la experiencia, también en nuestra vida, partiendo de sí y de las propias relaciones. Esta práctica filosófica, ese trabajo de política de lo

simbólico nos aportará conocimiento y saber. Por eso hablo de didáctica en relación al conocimiento porque precisa de un camino, de un método según María Zambrano de búsqueda y de discernimiento. Y hablo de un saber que requiere trascender la experiencia, requiere pescar el sentido de la experiencia para saber que sabemos".
(Arnaus, Remei, 2006:5)

Ser mestra, ser mestre és estar prop de l'inici. És estar pròxim a la tasca, com ens diu María Zambrano, d'autor/a d'una vida. Estar prop de l'inici és també ajudar a qui ve de nou, a participar d'un món i d'una trama de relacions humanes ja existent. I fer aquesta mediació de manera tal, que no ofeguem allò que de novetat porten al món els nouvinguts. Tal vegada per això, per la delicadesa i la complexitat d'aquesta tasca, Cristina Mecenero enuncia amb aquestes paraules el sentit profund del seu ofici. Les seves paraules ja ens enuncien una idea important: educar ni és una ciència ni és una tecnologia. Ens resulta difícil explicar la tasca d'educar des de les generalitzacions i des de tècniques generals sobre l'ensenyament. La proposta que us faig, és tornar la mirada cap al món de l'experiència. Pensar la didàctica com una experiència pedagògica. Una experiència encarnada, autor reflexiva, que hem de tornar cultural i política a través de la paraula i del intercanvi de saber que construïm a partir d'ella.

Un mestre o una mestra que vol millorar la seva tasca docent sap que els pitjors enemics per a la recerca i desenvolupament d'una bona pràctica pedagògica són d'individualisme i el corporativisme. L'individualisme genera mecanismes de defensa i de desconfiança per protegir-se de la crítica i per preservar la seva imatge. Aquesta pràctica genera doncs l'aïllament. El corporativisme és una manifestació insolidària que fica davant els interessos específics i particulars d'un determinat col·lectiu docent per damunt dels interessos generals de la comunitat educativa i el conjunt de la societat.

Per donar contingut a aquest mòdul parlarem:

- a) Del discurs del professionalisme a la recerca de sentit de l'experiència
- b) De la innovació educativa i la formació del professorat
- c) Del compromís del professorat i la recerca d'espais de relació política

Podem fer-nos algunes preguntes per iniciar la reflexió:

Com se convertim en mestra o en mestre? Com s'experimenta el desig de ser mestre o ser mestra? Parlem de vocació? De professió? Què vol dir ser mediació viva? Quines qualitats definirien una bona pedagogia? Quin paper juga l'amor i l'afecte en l'experiència pedagògica? Per què és necessària l'esperança i la confiança? De què ens fem responsables en la tasca d'educar? A l'experiència pedagògica se viu una constant tensió entre l'autonomia i el control, des d'on s'origina aquesta tensió? Què significa des d'aquesta antinomia lliurar el desig d'ensenyar? Com podem els i les mestres incidir en el perfeccionament de la nostra tasca? En la millora del nostre treball? Quin paper juga ací la reflexió? Com es relaciona aquesta amb la narració, amb l'intercanvi, amb l'escolta? Què significa reconèixer el saber de l'experiència?

BIBLIOGRAFIA¹

"La literatura no modifica el orden establecido, pero sí a los hombres que lo establecen"
(Ilya Ehrenberg)

Mòdul Inicial: L'educació, l'escola i el coneixement

- Carbonell, Jaume (2008): "El valor y el poder de la educación", en Carbonell, Jaume: *Una educación para mañana*. Ed. Octaedro. Barcelona
- Contreras, José (2003): "Hay otras escuelas" en *Revista Kikiriki*, nº 70
- Gimeno, José (1999): "La educación pública: cómo lo necesario puede devenir desfasado" en AAVV: *Escuela pública y sociedad neoliberal*. Ed. Miño y Dávila. Madrid
- Jackson, Philip W. (1991): "Los afanes cotidianos" en Jackson, Philip W.: *La vida en las aulas*. Ed. Morata. Madrid
- Reimer, Everett (1986): "Qué hacen las escuelas" en Reimer, Everett: *La escuela ha muerto*. Ed. Labor. Barcelona
- Van Manen, Max (1998): "Conclusión" en Van Manen, Max: *El tacto en la enseñanza*. Ed. Paidós. Barcelona

Mòdul 1: El currículum: organitzar la cultura per ensenyar i aprendre de (i amb) ella

- Arnaus, Remei (1998): "Metodologías para la formación básica o apostar por una pedagogía para sujetos visibles" en *Revista Diálogos*, nº 14
- Bean, James (2005): "La integración del currículum y las disciplinas del conocimiento" en Bean, James: *La integración del currículum*. Ed. Morata. Madrid
- Blanco, Nieves (2006): "Saber para vivir" en Mañeru, Ana y Piussi, Anna M^a (2006): *Educación, nombre común femenino*. Ed. Octaedro. Barcelona
- Carbonell, Jaume (2008): "Qué enseñar y aprender? Acerca del conocimiento escolar", en Carbonell, Jaume: *Una educación para mañana*. Ed. Octaedro. Barcelona
- Martínez, Jaume (1998): "Materiales curriculares y cambio educativo. Siete cuestiones abiertas y una propuesta de urgencia" en Martínez, Jaume: *Trabajar en la escuela: profesorado y reformas en el umbral del siglo XXI*. Ed. Miño y Dávila, Madrid.
- Stenhouse, Lawrence (1997): "Un punto de partida" en Stenhouse, Lawrence: *Cultura y educación*. Ed. MCEP. Morón de la Frontera
- Zabala, Antoni i Laia Arnau (2009): "Los métodos para la enseñanza de las competencias deben tener un enfoque globalizador" en Zabala, Antoni i Laia Arnau: *11 ideas clave. Cómo aprender y enseñar competencias*. Ed. Graò. Barcelona

Mòdul 3: La vida en les aules: ensenyar y aprendre en relació

- Contreras, José (2002): "Educar la mirada... y el oído" en Cuadernos de Pedagogía, nº311
- Rizzi, Rinaldo (1997): "El aula-clase como espacio de relación" y "La gestión cultural y educativa de la clase" en Campiglio, Alberto y Rizzi, Rinaldo (1997): *Cooperar en clase. Ideas e instrumentos para trabajar en el aula*. Ed. MCEP. Morón de la Frontera, Sevilla
- Salinas, Dino y Hernández, Reyes (2008): "La evaluación didáctica como componente del diseño y desarrollo curricular"
- Tomlinson, Carol Ann (2001): "Elementos constitutivos de la diversificación" y "Ambientes docentes que apoyan la instrucción diversificada" en Tomlinson, Carol Ann: *El aula diversificada. Dar respuestas a las necesidades de todos los estudiantes*. Ed. Octaedro. Barcelona
- Van Manen, Max (1998): "El tacto pedagógico" en Van Manen Max: *El tacto en la enseñanza. El significado de la sensibilidad pedagógica*. Ed. Paidós. Barcelona
- Van Manen, Max (2010): "La experiencia de la curiosidad y el asombro asombro del niño" y "¿Cómo experimentan los niños nuestra presencia?" en Van Manen, Max: *El tono en la enseñanza*. Ed. Paidós. Barcelona

¹ Aquesta bibliografia es orientativa i pot variar algun text. La professora deixarà el dossier final de cada mòdul a fotocopiadora.

Mòdul 4: Ser mestra, ser mestre: la recerca i la renovació pedagògica

- Blanco, Nieves (2005): "Innovar más allá de las reformas: reconocer el saber de la escuela" en Revista Electrónica Iberoamericana sobre Calidad, Eficacia y Cambio en Educación, vol.3, nº 1. (www.ice.deusto.es/rinace/reice)
- Carbonell, Jaume (2008): "La innovación educativa", en Carbonell, Jaume: *Una educación para mañana*. Ed. Octaedro. Barcelona
- López, Asunción (2006): "Hacerse mediación viva" en Mañeru, Ana y Piussi, Anna M^a : *Educación, nombre común femenino*. Ed. Octaedro. Barcelona
- Mecenero, Cristina (2003): "Cerca del comienzo". *Duoda, Revista de Estudios Feministas*, nº 25
- Meirieu, Philippe (2008): "Sea cual sea nuestro estatus, sean cuales sean nuestras disciplinas de enseñanza, todos somos profesores de escuela", en Meirieu, Philippe: *Carta a un joven profesor. Por qué enseñar hoy*. Ed. Graó. Barcelona
- Zambrano, María (2007): "La vocación de maestro" en Zambrano, María: *Filosofía y educación. Manuscritos*. Ed. Ágora. Málaga

EL SENTIT I L'ORGANITZACIÓ DE LES ACTIVITATS

Les activitats a realitzar per desenvolupar el programa s'orienten per una idea bàsica: "la formació inicial de les i els mestres ha de facilitar el desenvolupament dels recursos intel·lectuals i pràctics que ajuden a prendre decisions responsables en la seva activitat professional". Es considera que una mestra o un mestre ha de prendre decisions basades en el seu propi criteri (no segons el que diuen els apunts, o un manual o una norma) i també ha de disposar de recursos pràctics, es a dir, saber com fer les tasques fonamentals del seu ofici. Per tal de respondre a aquesta idea bàsica, l'organització de tota l'assignatura està pensada per afavorir el desenvolupament del pensament propi de cada estudiant i l'adquisició de recursos pràctics per al desenvolupament professional.

Què us oferís?

- FONTS D'INFORMACIÓ VARIADES, en allò que respecta a la seva autoria com al seu enfoc o format de presentació. Algunes fonts són elaboracions teòriques, altres recursos pràctics, altres relats d'experiències educatives. Són tots ells **textos amb els que aprendre**, amb els que dialogar perquè més que respostes el que van a plantejar-nos són preguntes o van a obrir-nos interrogants... i sobretot ens obrin possibilitats...
- ACTIVITATS I TASQUES que pretenen connectar les elaboracions teòriques amb els recursos pràctics, així com connectar el coneixement elaborat disponible amb la teva experiència
- DIVERSITAT D'ACTIVITATS que requereixen una varietat de formes de realització (de manera individual o en grup); l'ús de diferents suports (com lectura, escriptura, diàleg); i la posada en acció de diferents capacitats (comprensió, expressió, comunicació...) i diferents habilitats (buscar, organitzar, proposar,...)

Què us vaig a demanar?

- IMPLICACIÓ I PARTICIPACIÓ ACTIVA, a través de la lectura, l'escriptura i la reflexió. No hi ha lloc per a la passivitat, la repetició o la còpia. L'aula és un espai per aprendre amb l'ajuda de la professora i els companys/es, per això cal la presència i l'aportació que cadascuna y cadascú fa llegint, pensant, parlant, fent preguntes i propostes... Les oportunitats d'aprendre depenen d'allò que rebem a l'aula però també, d'allò que aportem a ella. El temps de classe és un temps de treball que exigeix implicació i preparació prèvia².
- RESPONSABILITAT, doncs el treball en grup exigeix que cadascú faci la seva part i s'implique en el desenvolupament comú del treball, et comprometa amb les tasques assumides o assignades i amb els acords establerts.
- GENEROSITAT per contribuir a l'aprenentatge de les i els demés oferint les teves idees, plantejant dubtes, ... i acollint les idees dels i les altres, també, escoltant per entendre i dialogant per comprendre.

L'organització del treball s'articula al voltant de dues tasques individuals i una en grup

Tasques individuals:

- a) Elaboració d'un assaig que reflexe la comprensió sobre la matèria a partir de la lectura i l'anàlisi de textos, la visualització de pel·lícules, els diàlegs que s'obren en classe, el diàleg amb mestres que ens visiten...
- b) Elaboració de la ressenya d'un llibre o una pel·lícula; aquesta reflexió pot ser escrita o pot tindre altre format

Tasca en grup:

Aquesta desenvolupa la part pràctica de l'assignatura amb la intenció de vincular les qüestions teòriques que ens obrin els textos amb **l'elaboració d'una proposta didàctica**. Aquest treball ocuparà temps de classe però s'aprofundirà la seva orientació en les tutories.

² Vull recordar també que per donar suport a allò que passa a l'aula tenim també l'espai de les tutories que poden ser individuals i grupals.

AVALUACIÓ I CRITERIS GENERALS D'AVVALUACIÓ

Per a l'avaluació de cada estudiant, la professora disposa dels següents materials: assaig, ressenya i proposta didàctica. La **qualificació** recollirà el resultat final d'una ponderació de les distintes tasques a realitzar:

- Assaig: 60%
- Ressenya: 15%
- Proposta Didàctica: 25%

Opcional: La professora us anima a que feu una **autoavaluació** perquè és una oportunitat per a aprendre i per a que la professora siga més conscient d'allò que heu après, així com aspectes de l'assignatura que consideres que poden millorar-se. Opcional, significa que lliurement es pren la decisió de fer-la o no i que la professora ho respectarà igualment.

Vaig a valorar la teva comprensió de la realitat educativa (a partir dels temes que anem abordant al llarg del quadrimestre): a) comprensió dels textos treballats; b) capacitat per a reflexionar sobre la realitat i sobre les idees plantejades als textos i a les experiències relatades de mestres que ens visiten a classe; c) la capacitat per a relacionar idees i temes; la correcció sintàctica i ortogràfica a l'hora d'expressar les teves idees.

Els **criteris de valoració** es centren, doncs, en la comprensió de les idees i l'expressió de les mateixes.

- Comprensió de les idees:
 - Rigor i precisió amb que s'utilitzen els conceptes
 - Utilització de materials de referència (en termes qualitatiu i quantitatiu)
 - Grau d'elaboració de les idees
 - Profundització de les argumentacions
- Expressió de les idees:
 - Correcció gramatical
 - Exposició clara i ordenada
 - Organització del text seqüencial i lògica

Aquests criteris generals es concreten per a cada treball en el següent apartat on hi són les orientacions per a la realització de cada treball.

NOTA: Per a la segona convocatòria ordinària, tenint el treball de grup superat, es podrà realitzar la reflexió al voltant d'un llibre suggerit per la professora. Si no es té el treball en grup superat es realitzarà un examen amb material.

Si algú no assisteix a classe de manera regular i no ha realitzat els treballs proposats a l'avaluació, ha de posar-se en contacte amb la professora doncs no és suficient amb fer l'examen amb material. Aquest contacte ha de fer-se abans del 20 de novembre, no val presentar-se a l'examen sense més.

ORIENTACIONS PER A LA REALITZACIÓ DELS TREBALLS

Treball en grup: LA PROPOSTA DIDÀCTICA

L'elaboració de la proposta didàctica suposa una part del temps assignat a l'assignatura; això vol dir que és una activitat que també es desenvolupa en classe i en temps de classe; que es relaciona íntimament amb el treball que fem en les sessions teòriques, de manera que les lectures dels textos i la reflexió sobre els mateixos ens ajuden a trobar com portar les idees a la pràctica. De la mateixa manera, l'elaboració de la proposta ens ha d'ajudar a clarificar i comprendre millor els conceptes i el sentit dels plantejaments teòrics.

Es tracta d'elaborar una proposta didàctica que pugui desenvolupar-se en un aula d'infantil o de primària, dintre del marc de les activitats curriculars habituals. Revisarem i analitzarem algunes propostes didàctiques que ens ajuden a visualitzar i a tindre una idea general del tipus de tasca a la que s'enfrontem.

Què significa elaborar una proposta didàctica? En què consisteix?:

- Decidir a qui va dirigida. Nosaltres la dirigirem a xiquetes i xiquets de entre 5 i 8 anys, agafant l'últim curs del segon cicle d'Educació Infantil i el primer cicle d'Educació Primària.
- Justificar la seva coherència amb el currículum normatiu (Decret d'Infantil i Decret de Primària). En relació a què principis, objectius, continguts del currículum normatiu podem justificar la pertinença de la nostra proposta?
- Justificar el seu valor educatiu. Per què és important abordar aquesta temàtica i des de la perspectiva que li donem? Com pot contribuir la nostra proposta a que les xiquetes i els xiquets coneguen millor la realitat i també així mateixos/es? En quina mesura esta proposta contribueix a que siguin més lliures i tinguin major capacitat per a prendre les seues pròpies decisions?
- Seleccionar els continguts amb els que anem a treballar (conceptes, preguntes, idees clau) i les fonts d'informació rellevants que anem a utilitzar (llibres, música, periòdics, ...)
- Desenvolupar activitats. Pensarem una proposta per a desenvolupar al llarg de quatre setmanes; això significa que haurem de plantejar almenys vuit activitats
- Decidir sobre l'estructura de relacions, agrupaments; i sobre l'organització temporal i espacial
- Definir una proposta d'avaluació
- Aportar documentació rellevant per a desenvolupar aquesta proposta: webs, vídeos, música...

Críteris a tenir en compte en l'elaboració de la proposta didàctica

- Ha de fugir de l'abstracció i buscar la connexió amb l'experiència de les criatures
- Ha d'evitar la repetició de coneixements ja establerts i buscar la creació d'un saber nou
- Ha de procurar que els continguts a abordar i les preguntes exposades responguen a interessos i necessitats vitals de les criatures i no sols als interessos acadèmics
- Ha de permetre accedir i treballar amb diferents i variades fonts d'informació: escrites, orals, visuals; articles de premsa, entrevistes, llibres...
- Ha de proposar activitats variades amb possibilitat d'adaptar-se a necessitats diferents (reforç, profundització,...); que desenvolupen habilitats diverses (sintetitzar, memoritzar, reflexionar, proposar, organitzar...); i que permeten formes de presentació diversificades (escrits, dibuixos, cartells...)
- Ha de procurar la valoració dels sabers que es posen en joc en la vida quotidiana i que tenen les persones del seu voltant
- Ha de valorar i visibilitzar l'aportació de dones i homes en els diferents àmbits de la vida social, cultural, científica...
- Ha d'utilitzar el llenguatge correctament, nomenant la realitat com és, en masculí i femení.

Valoració de la proposta didàctica

Per a valorar la proposta didàctica tindre en compte tant el procés d'elaboració com el resultat final.

Pel que respecta al procés consideraré:

- la implicació,
- la continuïtat en el treball,
- la capacitat d'iniciativa
- la responsabilitat en les tasques assignades

Pel que respecta al resultat consideraré:

- en quina mesura està completa
- la coherència entre els diferents elements
- la originalitat de la proposta
- el grau de satisfacció dels criteris proposats per a l'elaboració

Entrega del treball

La proposta didàctica s'entregarà el dia de l'examen de l'assignatura; però la darrera setmana de desembre es farà per grups una presentació de la mateixa.

Treball individual: RESSENYA DEL LLIBRE
--

Es tracta de fer una reflexió original i creativa sobre la lectura d'un llibre o visualització d'una pel·lícula. Això significa que no has de fer un resum del llibre sinó un treball lliure en relació a allò que aquest llibre t'ha fet pensar i/o preguntar-te, t'ha ajudat a conèixer, t'ha fet sentir i emocionar-te... **buscant la connexió** amb alguna part o amb la totalitat de la proposta general del programa de didàctica.

Llibres proposat:

Carta a una maestra. Alumnos de la escuela de Barbiana. Ed. PPC

Pel·lícula proposada:

La escuela de la Señorita Olga o qualsevol de les pel·lícules projectades a EspaiCinema

Presentació del treball:

a) Reflexió escrita presentada amb un títol diferent al del llibre i que sintetitzi d'alguna manera el contingut llibre. El text escrit ha de seguir les següents normes:

- Encapçalament de pàgina: Nom i cognom. Grup. Títol del llibre llegit. Paginació
- Extensió màxima de 3 fulls
- Lletra Times New Roman amb tamany de lletra 12 i amb interlineat de 1'5

b) Qualsevol altre tipus de presentació: collage, mural, escultura... En aquesta modalitat de presentació cal fer un text d'un full on s'explique què és allò que s'ha representat i per què.

Criteris de valoració:

Valorarà la **originalitat** del treball, es a dir, l'exposició de sí per a expressar allò que el llibre t'ha fet sentir i pensar. La **creativitat** al donar contingut a aquest treball. La **vinculació** amb el contingut de l'assignatura.

Per altra banda advertir, que qualsevol treball copiat serà automàticament suspès.

Entrega del treball:

La data d'entrega d'aquest treball serà el dia de l'examen de didàctica

Treball individual: ASSAIG

L'assaig és l'elaboració d'un escrit que sistematitza allò que has après al donar resposta a les qüestions plantejades en el programa de l'assignatura. L'escrit ha d'elaborar un discurs global i articulat al voltant de les qüestions a les que fa referència, aportant distintes dimensions i establint connexions entre els diferents mòduls. L'assaig requereix:

a) Buscar el màxim de connexions possibles entre aspectes diferents que aborda el programa de l'assignatura: currículum, ensenyança comprensiva, treball cooperatiu, relació educativa, atenció a la singularitat, avaluació formativa, formació docent, innovació educativa...

b) Explorar qualsevol d'aquests aspectes des de diferents dimensions. Si s'agafa per exemple l'atenció a la singularitat, caldria:

- Definir-la conceptualment
- Mostrar com es reflexa a la pràctica a la que fa referència un text o alguna mestra/e que ens ha visitat
- Explicar com s'atén (o no) segons distintes formes d'entendre l'ensenyament (aules diversificades, aules homogenies) i d'entendre l'avaluació (formativa, sumativa)
- Explicar com s'exemplifica en alguna pel·lícula que hem vist
- Explicar com en la proposta didàctica que heu fet es recull aquest aspecte...

Suggerències alhora d'abordar aquest treball

Un treball d'aquestes característiques necessita que comences a elaborar-lo algunes setmanes abans de la data d'entrega. No es tracta de que requereixca un elevat nombre d'hores o que es supose més hores de les que dedicaries, per exemple, a estudiar uns apunts d'altra assignatura; el que passa es que fer un assaig necessita d'un procés dilatat perquè elaborar idees pròpies, decidir sobre què vols parlar i què pots dir sobre això necessita d'un temps de germinació que és anterior al moment de ficar-se activament a escriure. Eixe "temps dilatat" et permetrà fer consultes sobre les decisions que vas prenen, els dubtes que van sorgint, les dificultats que vas trobant... de manera que la professora pugui ajudar-te a orientar el treball i arribar a la redacció final amb molta més seguretat i eficàcia. No es tracta doncs d'una diferència en la quantitat sinó en la qualitat de l'ús del temps i en la manera en que cal enfrontar-se a esta tasca.

Es important que no agafes aquesta tasca des de la por. Cal superar eixa primera percepció i sensació que tens, i t'envaeix, de no saber fer algo perquè sempre i per a tot en la vida hi ha una primera vegada. La professora estarà a la teva disposició sempre que necessites ajuda, i a més a més es recomana que consultes treballs realitzats en cursos anteriors per companys/es, que pots trobar al meu despatx. Llegir el que altres han fet, partint de les mateixes condicions en les que tú et trobes ara, pot ser molt efectiu i pot donar-te molta tranquil·litat.

Alhora d'organitzar i presentar l'escrit hi ha algunes suggerències que agrairia que tingueres en compte:

1. **Títol.** Tot escrit ha de tenir un títol. Aquest reflexarà la temàtica que vas a abordar o algun aspecte que vols ressaltar de la mateixa. Pots formular el títol amb una pregunta, o una afirmació, o una metàfora..., en qualsevol de les formes és important que siga clar i que siga original.
2. **Propòsit del text.** Es tracta de fer una breu introducció on s'indica almenys els problemes que es van a abordar i la tesis que es vol defensar. Pot incloure, a més a més, una breu indicació del interès del tema, la connexió amb altres temes...
3. **Plantejament i desenvolupament.** Aquesta part constitueix el còs central del text. En ella es plantejaran les posicions sobre la temàtica a desenvolupar i els arguments en els que busca suport. Tot i que el text no ha de superar els 8 fulls, és convenient establir apartats per organitzar el text, per facilitar el desenvolupament de idees i per facilitar la comprensió per part de qui ho llegeix.
4. **Recapitulació.** Aquí es sintetitzaran les idees centrals que s'han desenvolupat.
5. **Bibliografia.** Recull les referències bibliogràfiques i audiovisuals que has utilitzat en l'elaboració de l'assaig.

Recorda que el que vas a escriure no és un text que busca repetir allò que altres persones pensen, es tracta d'un treball personal. Naturalment tota posició personal està recolzada en les lectures que has fet, per això el treball primer i previ de llegir els textos i fer una síntesi és important i pots anar fent-ho de manera autònoma; però l'assaig suposa donar un pas més. Es tracta d'una anàlisi reflexiva i crítica de les lectures que has fet. De tal manera que allò que escrius, tant en l'estructura com en el contingut, suposa una elaboració unitària i única que té autoria pròpia, la teva. En aquest sentit, cal prestar atenció a la **correcció formal** del text pel que fa als aspectes gramaticals i sintàctics, a l'adequació de l'ús del llenguatge i del sistema de cites³.

Propostes de temes per a realitzar el treball

Amb la intenció de facilitar-te el treball, et propose almenys **tres possibles temes** per abordar aquest treball. Si cap d'aquestes temàtiques té interès per tú, pots fer la teva proposta a la professora.

1. Els continguts de l'ensenyança i el seu valor educatiu

En moments diferents del curs i en textos distints, s'ha parlat i es parlarà de la importància de ensenyar i aprendre la cultura a l'escola; així com de la importància de que allò que s'ensenyava i s'aprèn en ella tinga valor d'ús i no sols valor de canvi. Algunes preguntes per ajudar-te a orientar la reflexió:

Què vol dir que el coneixement escolar tinga valor d'ús? I valor de canvi? Com reconeixem la rellevància d'un coneixement per a viure? És defensable, a l'ensenyament obligatori, que els coneixements tinguen sols un valor de canvi? Quin paper juguen els continguts escolars en la tasca d'afavorir el desenvolupament autònom de xiquetes i xiquets? Què diuen les propostes fetes des de la perspectiva de l'atenció a la singularitat alhora d'abordar i tractar els continguts? Pots identificar alguna o algunes de les experiències relatades a classe (en viu, al textos, a les pel·lícules) on el coneixement que s'ensenyava, i com s'ensenyava, compleix una funció educativa i té per tant, un valor d'ús per a les criatures?

Fons d'informació: textos dossiers, diàleg amb mestres, la pel·lícula *Diarios de la calle* i el documental *La escuela de la señorita Olga*, diàlegs oberts a l'aula.

2. L'avaluació i l'escolaritat obligatòria

En moments diferents del curs i en textos distints, s'ha parlat i es parlarà de que l'escola és un espai propi per a l'experiència de l'aprenentatge que ens apropa a la nostra comprensió del món. Però aquest espai d'experiència es situa dins d'un marc institucional que regula, distribueix i valora el coneixement que aquestes experiències agafen com a referència. Per a començar a descriure què és i per a què ens ha de servir l'avaluació, Juan Manuel Álvarez (2008:13) ens recorda: *"Entendida la educación como acceso a la cultura y a la ciencia –bienes comunes históricamente construidos-, el reto que cada profesor tiene es no dejar a nadie fuera. Tomar conciencia de este hecho es comprometerse con modos razonables de actuar con cada sujeto que se encuentre en esa situación delicada para no excluir a nadie de la participación del saber"*. Algunes preguntes per ajudar-te a orientar la reflexió:

Quins són els trets que caracteritzarien globalment a l'avaluació educativa? Ha de tenir l'avaluació un caràcter sancionador i selectiu? Quin paper creus que ha de jugar l'avaluació en el context de l'ensenyament obligatori? A què s'anomena avaluació formativa? I avaluació sumativa? Sols és avaluable allò observable i subjecte a la medició? Sols és avaluable allò que podem preveure? Com es relaciona l'avaluació amb l'atenció a la diversitat? Quins instruments d'avaluació afavoreixen que aquesta tinga un caràcter educatiu? I quins afavoreixen que tinga un caràcter sancionador?

³ Sempre que es referisques a un autor o una autora l'has de identificar, entre parèntesis, amb nom i cognom i l'any de l'escrit, per exemple: (Nieves Blanco, 2006). Quan a més d'agafar una idea, argument o concepte que exposa l'autor o l'autora, utilitzes una cita textual el seu text, haurà d'afegir el n° de pàgina, per exemple (Nieves Blanco, 2006:4). Tots els llibres, articles, pel·lícules, webs... que utilitzes per elaborar el teu text (hi haja o no cites) has de referenciar-les en l'apartat "Bibliografia".

Fons d'informació: textos dossiers, diàleg amb mestres, la pel·lícula *Diarios de la calle* i el documental *Pensant en els altres*, diàlegs oberts a l'aula.

3. Les aules diversificades

Aules diversificades o diversificació en l'ensenyament és el nom que Carol Ann Tomlinson (2001) dona a una manera d'entendre l'ensenyament i d'organitzar el treball a les aules que done resposta a les necessitats de totes les xiquetes i xiquets per tal de garantir l'èxit de la seva escolarització. Algunes preguntes per ajudar-te a orientar la reflexió:

Què és un aula diversificada? Què és allò que la caracteritza? Com argumentes el valor educatiu d'organitzar les aules de manera diversificada? Quines pràctiques pedagògiques i tècniques didàctiques es posen en marxa en una aula diversificada? S'inclouen ací les pràctiques i tècniques de la pedagogia renovadora, com per exemple la pedagogia Freinet? Està renyida l'atenció a les necessitats de tot l'alumnat amb el arribar als criteris exigibles a l'ensenyament obligatori?

Fons d'informació: textos dossiers, diàleg amb mestres, la pel·lícula *Diarios de la calle* i el documental *Pensant en els altres*, diàlegs oberts a l'aula.

Normes de presentació del treball

- Encapçalament de pàgina: Nom i cognom. Grup. Identificació del Tema desenvolupat. Paginació
- Extensió màxima 8 fulls
- Lletre Times New Roman amb tamany de lletra 12 i amb interlineat de 1'5

Criteris de valoració

Com senyalava al començament, aquestos possibles guions de preguntes són una ajuda, un suport per elaborar i organitzar la informació. No funcionen per tant com un qüestionari on has d'anar contestant pregunta per pregunta. Les preguntes pretenen ser un referent per ajudar a pensar i identificar dimensions diferents d'un tema, a relacionar aspectes i elements de la pràctica educativa, a trobar arguments. En aquest sentit, allò que es valora en aquest treball és la **teva comprensió de la realitat educativa** a partir de:

- la comprensió dels textos treballats
- la capacitat per reflexionar sobre la realitat, sobre les idees plantejades als textos i les experiències viscudes o relatades per altres
- la capacitat per relacionar idees i temes
- la correcció sintàctica i ortogràfica a l'hora d'expressar les teves idees
- l'adequació a l'esquema de presentació que es suggereix
- l'adequació a les normes de presentació del treball

Per altra banda recordar, que qualsevol treball copiat serà automàticament suspès

Participació en Seminaris

Per tal d'acompanyar l'elaboració d'aquest treball s'organitzaran seminaris temàtics. El calendari dels mateixos el fixarà la professora junt al grup d'estudiants.

Entrega del treball

El treball s'entregarà imprès el dia de l'examen de didàctica.